

23.2.1901 – 23.9. 1982

Pan Josef Rafael se krátce po 2. světové válce v 50. letech přistěhoval ze Slovenska (Tekovských Lužan, okres Levice) s rodinou do Čech za lepším životem a prací. Usídlil se v městečku Hořice v Podkrkonoší. Pocházel z olašských Romů tzv. Lovarů. Jejich hlavní obživou byl chov a obchod s koňmi.

Za 2. světové války spadala jeho rodná obec do území, které bylo připojeno k Maďarsku. Romové tím pádem museli čelit protiromským opatřením, která kulminovala v závěru roku 1944. Téměř všichni Romové z Tekovských Lužan, stejně jako ostatní Romové na území tehdejšího Maďarska, byli soustředěni a deportováni do Komárna, odkud byli následně hromadně převezeni do koncentračního tábora Dachau. Nikdo z Romů netušil, co bude následovat.

Konkrétně pan Josef Rafael byl 14. listopadu 1944 z Komárna převezen do koncentračního tábora Dachau. Převáželi ho vlakem, kterým se převážel dobytek. Vlak po týdnu zastavil. Všichni museli vystoupit, světlo je málem oslepilo. V zuboženém stavu se nemohli téměř pohybovat. Za silného křiku a kopanců dozorců vystupovali. Byli rozděleni do různých baráků.

Pan Rafael strávil v koncentračním táboře Dachau deset dnů. Dne 24. listopadu 1944 byl převezen do koncentračního lágru Natzweiler – Struthof. Jednalo se o jediný koncentrační tábor na území dnešní Francie. V době jeho založení byly Alsasko a Moselle připojené k Třetí říši. Byl založen v kopcích v lokalitě Struthof v kopcích nad městem Natzwiller. Koncentračním táborem a jeho pobočkami prošlo asi 52 000 vězňů z celé Evropy (včetně Čechů a Slováků), 22 000 lidí zde zemřelo, z toho více než 200 československých občanů na následky věznění, vysílení, pokusů na lidech, nemocí, nachlazení, podvýživou zemřelo nebo bylo zavražděno.

Pan Rafael byl vybrán na práci v lese, kde kácel stromy. Denně jej dozorcí spolu s dalšími vězni vozili z koncentračního tábora na pracoviště. 11. prosince 1944 odtud uprchl do rozlehlých lesů, kde trávil dlouhou dobu a dostal se až do Kostnice. Zde byl dopaden a vězněn gestapem. Podle dokumentace byl 9. 6. 1945 osvobozen. Díky Červenému kříži se dostal zpět na Slovensko ke své rodině. Do koncentračního tábora byli odvečeni také další Romové z Tekovských Lužan, jejich přesný počet ale není známý. Řada z nich se už nevrátila.

Jan Rafael po několika letech ze Slovenska odešel a v padesátých letech se se svou rodinou usídlil v Hořicích v Podkrkonoší, kde i zemřel. Je pohřben na hořickém hřbitově. Ve městě doposud žije jeho rodina – vnoučata a pravnoučata.